

Lesson 28

Binalik bakas inistadi dem jūd tagna' dem Kitab Tawrat

Panagna'an 1 – Paglappas 1

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimmatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Magistadi pe kite bi amban dem Kitab Tawrat. Ta'essebba du we' Kitab Tawratin iye dehellu sinulat amban me' Kitab sinduwehin duk niya' limen jūd diyalemne. Jūd tagna'in inēnan *Panagna'an*. Si lesson dehelluhin ubus ne inistadite dem jūd Panagna'anin. Ellew inin nagna' kite bi magistadi jūd kaduwenen dem Kitab Tawrat inēnan *Paglappas*. Diyalem jūd Paglappas inin ekka me' istori hāp duk meke'ulali' sabab bang sa'ingge me' bangsa Isra'elin pinaluwas amban lahat Misir pegge' binanyaga' siye la'i.

Saguwa' **balikte** dahu' me' bakas inistadite amban dem jūd tagna' dem Kitabin. Importante du we' tasabutte te'ed duk kata'uhante me' sinulat dem jūd Panagna'anin, pegge' iyan kuwe' po'onnen supaya tasabutte duk kahagadte kēmon sinulat we' me' kanabihanin si me' jūd mapaturulin.

Ta'essebba ke ayat tagna' dem jūd Panagna'anin? Pa'inne: “*Tagna'anne te'edin, pinapanjari we' Tuhanin langitin duk dunyahin.*” Importante du inin. “Tagna'anne te'edin ... **Tuhan!**” Pag ga' pe niya' pinapanjari – luwal Dembuwa' maniya'in. Bu Dembuwa' inin Tuhanin! Ubus, ta'ayate we' pinapanjari we' Tuhanin ibuhan me' **mala'ikat** masutsihin. Pinapanjari siye we' balakat Lapalne Salama-lamahin duk Niyawane Masutsihin. Pinapanjari me' mala'ikatin supaya siye manjari me' dara'akanne duk pudjide iye salama-lama. Niya' dembuwa' me' mala'ikatin pesōng kata'unen duk pesōng mannisen amban me' sinduwehin. Iyan si **Lucifer**, iye malangkew si me' mala'ikatin. Saguwa', inakahan kite dem Kitab we' dembuwa' ellew ngalangkew atey Luciferin duk udji'ne Tuhanin

dem ateyne. Lucifer duk ekka me' mala'ikat sinduwehin magpalanu siye duk kabaya'anden palangkew pe siye amban Tuhanin. Saguwa', ga'i makajari. Ga'i makajari we' niya' langkew amban Tuhan. Ga'i makajari we' Tuhanin magawe' hadja si manguntarahan iyehin. Hangkan pinatahala' si Lucifer duk tindegnen we' Tuhanin duk ganti'anne ēn Luciferin si **Seyitan**, hātinen *Kuntara*. Pag ubus pinatahala' Seyitanin duk tindegnen we' Tuhanin, mapanjari iye ebbut **narka'** para si siye. Pa'in Kitabin, pag tekka Ellew Paghukumin, ilakasan du Seyitanin duk kēmon manuhut iyehin dem ebbut iyan we' Tuhanin, Hukum Mabentelin.

Ubus miya'an tabatsate we' pinapanjari we' Tuhanin **dunyahin** para si manusiya' sōng pinapanjarinen. **Manusiya'**in importante amban pinapanjarine sinduwehin pegge' pinapanjari iye neppu Tuhanin! Mabaya' Tuhanin we' me' a'ahin magtuhut-tuhut duk magsulut-sulut duk iye. Iye jānnen hangkan papihanne dem niyawa a'ahin **pikilan** supaya makajari kata'uhanne Tuhanin. Urunganne iye **atey** supaya iye makajari malasa si Tuhan, duk urunganne iye **baya'** supaya iye makajari kahagad duk nuhut Tuhanin.

Manjari, ubus iyan, kitete we' **tinestingan** we' Tuhanin lellahin duk andane bakas pinapanjarinen. Sinessa'an we' Tuhanin Apu' Adam, pa'inne, *“Makajari kakannu kēmon bayu'an buwa' kayu dem likus inin. Saguwa', da'a te'ed kakanun buwa' kayu pangata'u mahāp duk mala'atin. Pegge' si ellew pamangannu buwa'ne miya'an iye ne ellew kamateynun!”* Hātinen, pasape' kew amban Tuhanin salama-lama!

Saguwa' kitete we' papu'ten Apu' Adam duk Sitti Hawa eddo'de pe kahagad duk nuhut Seyitanin pegge' kakande buwa' kayu mangga'i dina'ak kinakan si siyehin. Hangkan pa'in Kitabin: *“Dambuwa' du hadja manusiya' magdusehin, si Apu' Adam. Iye miya'an tagna'an **duse** si dunyahin. Pegge' niya' ne duse si dunya, niya' isab **kamatey** dem dunya. **Hangkan hep kēmon manusiya'in ujud matey pegge' kēmon magduse.**”* (Roma 5:12) To'o du eli'an inin, “Bang beytu panaki ga'i du padeheng sakihin si a'a tagna' masakihin!” Sabab duse Apu' Adamin kēmon kite bi dusehan. Sabab duse Apu' Adamin, kēmon kite bi pata' matey duk tewwa' hukuman Tuhanin.

Ubus inin, ta'ayate we' pinatahala' Apu' Adam duk Sitti Hawa amban dem likus miya'an sabab duseden. Saguwa' pag sōng dina'ak tahala' siye, pa'in Tuhanin we' gara'nen papitune si dunya dembuwa' **Mangalekkatin** supaya timbulne me' tubu' Apu' Adamin amban balakat Nakura' Seyitanin duk amban hukuman sabab dusehin. Niya' ne palanu Tuhanin nimbul madusehanin. Iye palanunen we' papitune si dunya dembuwa' A'a mangga' kaleggeyan duse Apu' Adamin. A'a bentel inin maglilla' bu'us laha'nen – hātinen matey – ganti' me' tubu' Apu' Adamin. Sabab inin makajari Tuhanin ngampun duse me' a'ahin bu masi pe iye bentel.

Bugtu', meke'ulali' du me' sanggup Tuhan inin sabab Mangalekkat pinapitune si dunyahin!

Ubus kitete we' pinabugtu' we' Tuhanin sanggupne iyan sabab numbali' hayep iye supaya hinangne semmek kuwit hayepin para pu si Apu' Adam duk Sitti Hawa. Tolo'an Tuhanin Apu' Adam duk Sitti Hawa we' *“tumbas si me' a'a magdusehin sudda matey siye”* duk *“ta'ampun hadja duse manusiya'in bang niya' laha' bu'us.”*

Ubus miya'an, ta'ayate sabab me' duwe anak Apu' Adam tagna'in si Kabil duk si Habil. Kitete we' nōng si Habil anak **bili-bili** ga' niya' salla'ne si Tuhan ubus bu sumbali'ne. Iyan limbagan **Mangalekkat** mapitu si dunyahin duk matey para madusehanin. Bang si Kabil, suleyanne patapit si Tuhan sabab di hinangannen, sōnganne si Tuhan me' bakas tinanemnen. Manjari, pa'in Kitabin: *“Kasulitan Tuhanin si hinang si Habilin duk tineyima' we' ne pangurungnen. Saguwa' ga' kasulitan Tuhanin pu si Kabil, duk ga' tineyima' we' ne pangurungnen.”* Ine jānnen hangkan ga'i teyima' Tuhanin sinōngan si Kabilin? Pegge' **duma'in** pina'in dem Lapal Tuhanin we' *“tumbas si me' a'a magdusehin subey siye **maghinangan hāp!**”* Saguwa' pa'inne: *“tumbas si me' a'a magdusehin sudda matey siye”* duk *“ta'ampun hadja duse manusiya'in bang **niya' laha' bu'us.**”* Buyu'-buyu' Tuhanin si Kabil dina'ak magsusun duk neyima' lān minemes we' Tuhanin, saguwa' pesōng ngamā si Kabil duk papateyene salinen si Habil.

Me' ekkahin me' tubu' Apu' Adamin nuhut hinangan si Kabil, duk pag tekka masa Nabi Nuhin pa'in Kitabin we' *“lumandu' ne te'ed duse me' manusiya' si dunyahin duk **luwal hadja** tapikilden **maghinangan mala'atin.**”* Pegge' la'at te'ed atey manusiya'in, maksud Tuhanin laseyenne dunyahin supaya magmula kēmon a'ahin. Masa kala'at miya'an, luwal du Nabi Nu makahagad si Tuhanin, hangkan dina'ak iye we' Tuhanin ngahinang kappal hadje para pagtimbulan kēmon mapa'asekin. Tiggel du pasensiya Tuhanin si me' a'a dusehanin sasang Nabi Nu maghinang kappalin. Saguwa' ga' niya' siye magsusun duk ngalebbahan hinangande mala'atin duk pa'asek dem kappal, luwal Nabi Nu duk anak-andanen mapa'asekin.

Niya' tellu anak Nabi Nu, si Sem, si Ham, duk si Japet. Na, Nabi Ibrahim, dembuwa' me' tubu' si Sem. Bakas takaleta we' dina'ak Nabi Ibrahim we' Tuhanin tahala' amban luma' metetto'anen duk pī si lahat Kana'an. Iye gara' Tuhanin we' hinangne Nabi Ibrahim **bangsa ba'ahu**. Duk amban tubu'ne subey paguwa' me' nabi Tuhanin duk **Manimbul dunyahin**. Hangkan pa'in Tuhanin pu Nabi Ibrahim, *“Ledjiki'ante du kew...duk sabab ka'u, iledjiki'an du isab kēmon bangsa dem dunyahin.”* (Panagna'an 12:2,3)

Manjari, Nabi Ibrahim, si kabahi'nen, niya' anakne inēnan si Ishak sa bakas pananggup Tuhanin. Ubus, si Ishak sama si Yakub, bu si Yakub

inin ginanti'an ēnnen we' Tuhanin manjari Isra'el, bu niya' sempukduwe anakne lella. Bu me' tubu' sempukduwe anak si Yakub inin manjari bangsa ba'ahu, bangsa Isra'el, sa bakas pananggap Tuhan pu si Nabi Ibrahimin.

Si me' tellu lesson dehellu amban inin, bakas takaleta istori sabab me' anak si Yakub, pesōng sabab dembuwa' inēnan Nabi Yusupin, iye anak Yakub kasempukdembuwa'nen. Kabunsihan Nabi Yusup we' me' sakanen, saguwa' iledjiki'an iye we' Tuhanin duk hininang iye nakura' si kēmon lahat Misir. Pag ubus miya'an, niya' unus tekka si lahat Misir duk si lahat Kana'an isab duk tiksa' te'ed me' a'ahin. Na, sampay disi Yakub ga' niya' kinakande. Pag takale si Yakub we' niya' kinakan la'i si Misir, da'akne anaknen pī melli. Ujudnen kitete we' magpakilale Nabi Yusup si me' pungtina'inen, ampunne duseden, duk da'akne samanen duk kēmon pamilyanen palinda duk maglahat si Misir. Na, **si tuggu jūd Panagna'an** kitete we' **me' tubu' Isra'elin** ga'i ne la'i si lahat Kana'an sa bakas pananggap Tuhan pu Nabi Ibrahimin, saguwa' **si Misir** ne siye. Saguwa' kēmon inin palabey supaya tuman me' bakas pina'in Tuhan pu Nabi Ibrahimin masaley pe, bakas pa'inne:

“Bang si pesōngan maglahat me' tubu'nun si lahat seddili. Hininang siye banyaga' la'i si lahat miya'an diyalem ampat hatas tahun duk bininasa te'ed siye. Saguwa' leggaku du lahat mamanyaga' me' tubu'nun. Ubus paluwasku du siye, ekka alata' tabo'ode.”
(Panagna'an 15:13,14)

Tuhanin du mangantan kēmon mapalabey si me' tubu' Isra'elin. Ine jānnen hangkan da'ak Tuhanin me' tubu' Nabi Ibrahimin maglahat si Misir bu iye bakas pananggapne siyehin lahat Kana'an? Pegge' mabaya' Tuhanin makitehan balakatnen duk hāpnen sabab kēmon mapalabey si me' bangsa Isra'elin la'i si Misir. Gara' Tuhanin we' timbulne me' tubu' Isra'elin we' balakatne mahadjehin, **supaya kēmon a'ahin makajari kata'uhande we' iye Sultan kēmon me' sultanin, Panuhutan kēmon me' panuhutanin, iye Mabalakatanin!**

Na, me' bagayku mapakalehin, sōng taym ne, saguwa' batsate pe me' sinduwehin amban kapitulu dembuwa' si jūd Paglappas. Pa'in Kitabin:

(Paglappas 1) ⁶ Na pag tiggel-tiggel ne matey si Yusup duk me' kapungtina'ihannen duk kēmon tagna' pangkatan miya'an. ⁷ Saguwa' me' tubu'den, bangsa Isra'elin ne, nubu' te'ed la'i si lahat Misir. Magka'ekka te'ed siye sampay manjari ne siye bangsa basag te'ed. Latag we' de kēmon kalahatan si Misirin. ⁸ Manjari niya' sultan ba'ahu paganti' magsultan la'i si Misir. Sultan miya'an ga' kata'uhanne sabab si Yusup. ⁹ Pa'in sultanin si me' a'anen, “Akahante ka'am.

Bangsa Isra'elin pasōng ekkahanden amban bangsaten bi. Basag isab siye amban kite bi. ¹⁰ Subey kite bi miha akkal bang inumeyte bi si me' a'a Isra'el inin. Sabab bang pe siye magka'ekka bu niya' bangsa seddili magbono' duk kite bi, kaw siye palamud si me' bantaten bi, nguntarahan kite bi. Duk ujud lumahi siye iyan amban lahatte bi inin.”

¹¹ Hangkan hininang we' de banyaga' me' a'a Isra'elin. Mapi siye me' kapatas bingis magmanda si siye. Pinalubagan we' de me' a'a Isra'elin maghinang me' hinang bohat manamal. Tahinangan we' me' a'a Isra'elin sultan Misirin duwe puweblo pagenna'anne me' bayu'-bayu'an dayanen. Ēn me' puweblo miya'an Pitom duk Ramses. ¹² Saguwa' pesōng paminasade bangsa Isra'elin, pasōng isab siye magka'ekka. Pasōng isab siye palatag si tibu'ukan lahat miya'an. Hangkan hep tinalew manamal me' bangsa Misirin ¹³ hangkan pinahunitan pe te'ed we' de namba me' bangsa Isra'elin. ¹⁴ Sigpit siye manamal, pinahinang siye me' hinang bohat manamal. Pinagmandahan siye dina'ak maghinang luma'. Pinahinang siye me' bayu'-bayu'an hinang si bulak. Kēmon bayu'-bayu'an pinahinangde si me' bangsa Isra'elin asal bohat te'ed manamal.

¹⁵ Manjari sultan Misirin missā si duwangan dende Hibrani. Dende duwangan miya'an me' pandey maganak. Ēnden si Sipra duk si Puwa. ¹⁶ Pa'in sultanin si siye, “Bang ka'am ineddō' magpa'anak si me' dende Hibrani, iye inin subey hinangbi. Bang lella nakanakin papateyun bi, bang dende pakellumun bi.” ¹⁷ Saguwa' me' pandey miya'an talew si Tuhan hangkan ga' tuhutde panganda'akan siyehin. Pinakellum we' de sampay me' anak lellahin. ¹⁸ Manjari dina'ak me' pandey miya'an we' sultan Misirin pī si iye. Tilewne siye, pa'inne, “We'ey ga' tuhutbi panganda'akankun? We'ey pakellumbi me' anakde lellahin?” ¹⁹ Pa'in me' pandeyin si sultanin, “Pegge' me' dende Hibranihin duma'in kuwe' me' dende Misirin bang nganak. Kamurahan me' dende Hibranihin. Ga'i pe tekka pandeyin, ubus ne siye nganak.”

²⁰ Hangkan hep pandey duwangan miya'an iledjiki'an we' Tuhanin. Duk magka'ekka bangsa Isra'elin duk ngabasag te'ed siye. ²¹ Duk pegge' talew me' pandey miya'an si Tuhan, inurungan siye we' Tuhanin anakde. ²² Manjari sinessa'an we' sultanin kēmon me' a'enen. Pa'inne si siye, “Kēmon anak lella ba'ahu inanakan dem bangsa Hibranihin subey timananbi dem bohe' Nil. Saguwa' bang dende, pakellumun bi.”

Na inin tuggu kapitulu dembuwa' si jūd Paglappas. Bang amban kahandak Tuhanin, bang lesson balik, takaletē istori meke'ulali' duk kitete bang sa'ingge pene' Tuhanin dembuwa' a'a duk tolo'anne iye nimbul me' bangsa Isra'elin amban dem antanan sultan mala'at si lahat

Misir miya'an. Kata'uhanbi ke ēn a'a miya'an? Awe', iye si Musa – Nabi Tuhanin, Nabi Musa.

Na, hāp isab bakas pakale ka'am ellew inin. Karayaw iledjiki'an ka'am we' Tuhanin. Esseb-essebun bi inin:

“Kēmon pinasulat we' Tuhanin dem Kitab awwalley, pamanolo' kite bi supaya kite bi ta'u magsandal bang dem kasusehan duk supaya asig ateyten bi duk ga'i usa' pangase-ngasete bi si Tuhanin.”
(Roma 15:4)

Wassalam